

Geofyzikální ústav AV ČR
Agentura Galerie H

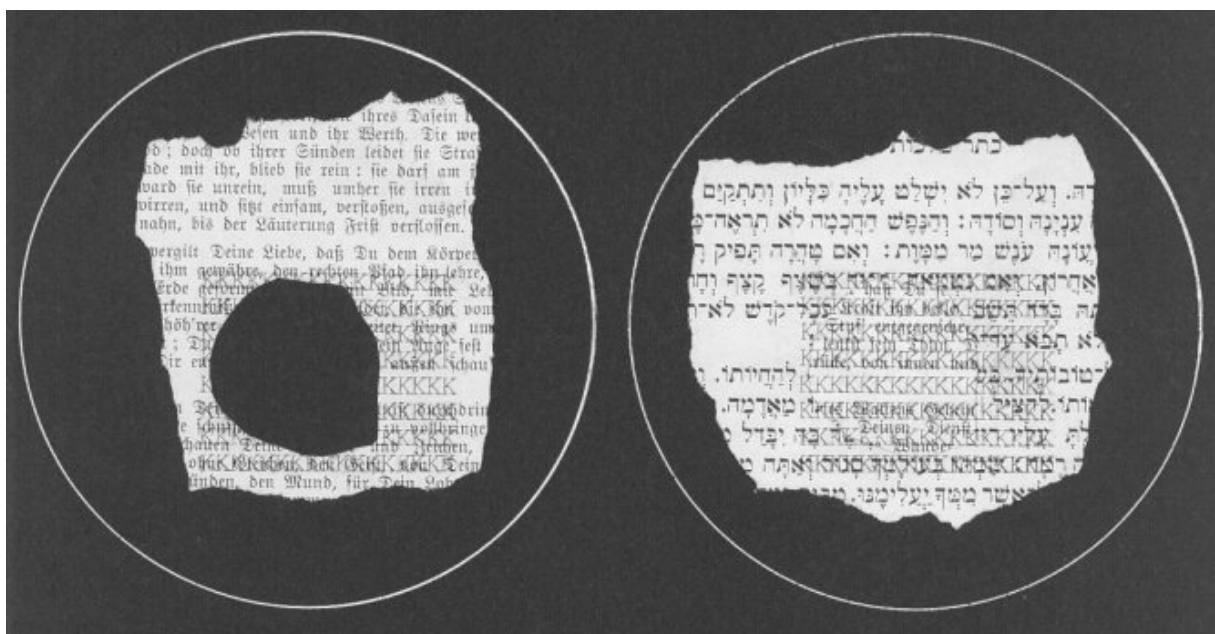
Vás srdečně zvou
na třináctou výstavu cyklu
Setkávání

Jan Wojnar
Mřížkové básně

Zahájení 18.5.2005 v 16.30 hodin
v přednáškovém sále GFÚ

hudební doprovod - vokální skupina Pětník

19. května - 10. června
otevřeno po-pá 8.00-16.00 hodin

Jan Wojnar, 1975. Mřížková báseň

„Vesmír je nějakým způsobem konstruován a já se snažím, aby mé dílo bylo v souladu s touto konstrukcí.“ Jan Wojnar

V roce 1969 vystavil Jan Wojnar (1944) šest bílých struktur, které zaujaly brněnského teoretika Jiřího Valocha. Jiří Valoch od té doby důsledně sleduje Wojnarovu tvorbu, považuje ho za „nejradikálnějšího konceptualistu v České republice“.

Konceptuální umění je více založeno na nápadu či myšlence (anglické slovo concept = pojem) než na výtvarné technice. Prvotní je idea, druhotný způsob zpracování i samotný umělecký předmět. Klasickým příkladem konceptuálního díla je Jedna a tři židle (1965) Egona Josefa Kossutha. Skládá se ze tří myšlenkově provázaných částí - ze skutečné židle, z jejího vyobrazení a ze slovního popisu. - “Když umělec užívá formy konceptuálního umění, znamená to, že všechna plánování a rozhodnutí provede předem, a realizace je pak mechanickou záležitostí. Idea se stává strojem, který vytváří umění“ (Sol LeWitt, Odstavce o konceptuálním umění).

Jan Wojnar je od mládí fascinovaný nekonečnou hrou přírody - tvaroslovím mraků, proměnlivou

hladinou vody, sněhu, trávy či obilí; přecitlivě vnímá vlastnosti papíru, okouzluje ho neporušená bílá plocha obsahující nevyčerpatelné možnosti. Říká, že na začátku vlastní cesty ve zkratce prošel vývojem moderního umění, vyzkoušel si všemožné techniky, přístupy a formy vizuálního zobrazení, aby se nakonec přiklonil k rozumové tvorbě.

Zásadní ale bylo Wojnarovo setkání s rytinou Alberta Dürera Kreslíř kreslící ležící ženu (1538), zobrazující přenos linií a tvarů pomocí pravouhlé mřížky. - „Uvědomil jsem si tehdy, že každý vztah mezi dvěma vizuálními strukturami lze chápat jako transformaci jedné z nich určitou mřížkou. Došlo mi, že co dosud racionálně tvořím, je vztahové ve smyslu Dürerem zobrazených mřížek. Že tedy zjednodušeně řečeno platí následující pravidlo: Budou-li mřížky vzájemně proporcionální, bude zobrazení modelu „objektivní“ a naopak, budou-li mřížky deformované, bude i zobrazení modelu deformované. Od konkrétních a viditelných souřadnicových systémů jsem se postupně přesunul směrem k mřížkám v oblasti myšlení a definitivně jsem si uvědomil, že se v podstatě jedná o filosofii, dialektiku, tj. vztahovost realizovanou nikoli psaným písmem, ale vizuální formou.“ - Od roku 1974 používá pro většinu svých prací název Mřížková báseň.

V názvu Mřížková báseň je naznačeno další Wojnarovo východisko konkrétní, vizuální či experimentální poezie a estetika „nové citlivosti“, ozývá se v něm i setkání s dílem a osobností Jiřího Koláře. Jan Wojnar od roku 1965 žije a tvoří v Třinci, tedy ve značném osamění, ale jeho dílo je překvapivě bohaté, aktuální, živé a otevřené. Dalšími obsáhlými a významnými oddíly jsou např. konceptuální fotografie nebo přesýpací básně - černé prosklené krabice s reliéfními dny a s bílým křemičitým pískem, zapojující hravě do procesu vnímání a proměny (tedy tvorby) také diváka.

Jiří Hůla

Destatická poezie Již v prvních dobách mého zájmu o koláž a později málem soustavně jsem rozesílal své pokusy na neznámé adresy, na jména, která jsem náhodně zahlédl, vypsals z vývěsek nebo seznamů, na inzeráty, stejně tak jsem je úmyslně zapomínal v kavárnách, v tramvajích, na nejrozličnějších místech, odkládal je do odpadových nádob na ulicích či v parcích, úmyslně je ztrácel, strkal do schránek, pod dveře nebo házel do oken.

Dělal jsem koláže, které měly být uloženy k nebožtíkům do rakví nebo vhozeny do hrobu, koláže, které měly být spáleny, zničeny, atd.

Asi deset jsem jich nacpal do pytle se starým papírem určeným pro sběr a několikrát jsem tak učinil i s objekty. Již jsem potvrdil autorství mnoha z nich.

Čtyři se ocitly v USA.

A vždycky při tom všem jsem měl pocit, že dělám něco, co nemám dělat, za co jsem se styděl, co se snad ani neslučuje s životem. A tak jsem se vším skrýval a nikomu nic neříkal, asi jako když mladý člověk je v moci své osobní neřesti nebo píše první básně.

Když jsem si začal všimnout víc sám sebe a ukládal jsem na rozličná místa nepatřičné věci nebo je zaměňoval, vyvolával střetnutí, provokoval náhodu, a to všechno nejintenzivněji v době, kdy jsem začínal mít po krk psaní vůbec a kdy mě zajímaly víc návody k upotřebení nežli jakékoliv literární dílo prezentované jako báseň, došel jsem k záznamům návodů vlastních.

Proč jsem tyto zápisy nazýval destatickou poezií?

Kdysi jsem to otiskl: bylo to především proto, abych ji přesně odlišil od veškeré poezie jiné, klasické či umělé, která mi skutečně připadá beznadějně statická. Za druhé proto, že připouští náhodu, jen jako ji připouští život, že se snaží za každou cenu vyhnout jakémukoliv druhu šokování a exhibicionismu, naopak že dává za pravdu inhibici, která vyžaduje pozornost, čistotu a skepsi, že musí být soukromá, zbavená jakýchkoliv postranních úmyslů, že chce být přístupná a nesymbolická, že se brání narcismu a odmítá modely všeho druhu.

Za třetí proto, že programově vychází ze skutečného lidského dění, pokud možno radostného, jako jsou hry dětí, z lidské činnosti naprosto svobodné, a že vše mimo původce básně záleží na čtenáři. On ji musí oplodnit svým osudem a svým životem, tato poezie nemá režiséra, není hereckým výkonem a s aleatorikou jen počítá.

Za čtvrté proto, že na obranu své existence, svého bytí a nebytí nemá nic než touhu vyvolat alespoň záchrnu napětí a čisté radosti nebo nezkaleného úsměvu.

Jiří Kolář